श्रीगणेशायनमः ॥ श्रीगुरुभ्योनमः ॥ तरणिमुकुरनेत्रोत्तैजनाभांशरीरप्रतिकृतिमनुमायीभूम्निचंद्रांतराभः ॥ स्थिरदृगणुमसंगंयंनयत्यन्यथात्वंतदभयमभृतंसत्प्रत्यगीडेगवेंद्रम् ॥ १ ॥ कणभक्षमक्षचरणंजै
मिनिकपिलौपतंजलिंचनुमः॥श्रीमद्व्यासवचोंबुधिनयसीकरवर्षिणोमुदिरान् ॥ २ ॥ सर्वविद्येशतामाविश्विकीर्षूपूर्वपूरुषौ श्रीनारायणधीरेशरूपौहरिहरौनुमः ॥ ३ ॥ बहून्समालृत्यविभिन्नदेश्यान्कोशान्वि
निश्चित्यचपाठमय्यम् प्राचांगुरूणामनुसृत्यवाचंव्याकुर्महेभारतमोक्षधर्मान् ॥ ४ ॥ उत्तानेष्विहकोशविग्रहबलंपद्येषुनैवाश्रितंगंभीरेषुनसेतवोनविहिताःकूटाननस्फोटिताः नच्छिन्नानतमश्वराननततिर्भ
क्तानानाल्हादितानोदीनाश्वविभीषणानविहिताःश्रीलक्ष्मणार्यश्रितैः ॥ ५ ॥ ननुमोक्षोनामशरीरनाशादन्योनास्ति अशरीरंवावसंतंनप्रियाप्रियेस्पृशतइतिश्रुतेः सचस्वयमेवोपनमतीतिकिंतदर्थंशास्त्रेणेतिचेन्न
कर्तव्यमेवकर्मेहजानतामित्रकर्शन अकर्माणोहिजीवंतिस्थावरानेतरेजनाः यावद्गोस्तनपानाच्चयावच्छायोपसेवनात् प्राणिनःकर्मणावृत्तिमामुवंतिनरर्षभेतिआरण्यकेप्राक्कर्मसद्भावसाधनात् स्थूलदेहनाशेपि
कर्माश्रयलिंगदेहनाशायोगात् तत्र श्लोकार्थः नजीवंतीतिसंबंधः इतरेजनाइतिदृष्टांतः तथाचायंप्रयोगः स्थावरजीविकाप्राक्कर्मपूर्विका जीविकात्वात् पाकादिक्रियापूर्वकास्मदादिजीविकावदिति यावदितिका
तस्न्यें ल्यब्लोपेपंचम्यौ गोस्तनपानमारभ्यछायोपसेवनंप्रतिमाद्वारकंभोगंचारभ्यसर्वावृत्तिजीविकांकर्मणैवामुवंतीतियोजना सद्योजातस्यहिगोवत्सस्यस्तनपानेप्रवृत्तिःप्राग्भवीयेष्टसाधनताज्ञानजन्यसं
स्कारपूर्विकाअस्मदादिपाकादिप्रवृत्तिवद्दृश्यते एवंमरणात्रासोपिप्राचीनमरणजदुःखानुभवसंस्कारात्प्राणिमात्रस्यसिद्धोऽतोस्तिप्राचीनंकर्म किंच कौलिकशास्त्रप्रसिद्ध्यायथाचैत्रःस्वदेहेकंटकेनतुन्नेसति
व्यथतेएवंशत्रुकृतायांस्वदेहप्रतिमायामपिकंटकेनतुन्नायांव्यथते तत्रव्यथाहेतुर्नांतरंधातुवैषम्यंदृश्यतेबाह्यंवाकंटकवेधादिदृष्टंद्वारमस्तिकिंतुकेवलमदृष्टमेव एवंप्राक्कर्मसद्भावसिद्धेस्तत्तत्पूर्वपूर्वजन्मकल्पनयाऽ
नादिःसंसारः एवमनादित्वादानंत्यंचास्यसिद्धम् तर्हिअनादिभावस्यध्वंसायोगात्पुनरनर्थकंशास्त्रमितिचेत् सत्यम् नवयमात्मनिकर्तृत्वभोक्तृत्वादेःसंसारस्यसंबंधंसत्यंवदामः यक्षस्यपरशरीरइवचितोलिंगश
रीरेआभिमानिकतादात्म्यादपितद्धर्मभाक्त्वोपपत्तेःअभिमंतृत्वमपिनवास्तवं अनुपदोक्तच्छायोपसेवनन्यायेनपरकल्पितसंबंधेनापिव्यवहारनिर्वाहेसतितत्सत्यत्वकल्पनानौचित्यात् संसारस्यसुप्तिमूर्च्छादावद
र्शनेनकादाचित्कप्रतीतिविषयतयारज्जूरगवत्कल्पितत्वेनात्मनितत्संबंधस्यसत्यत्वायोगाच्च यथानौकास्थस्तीरतरौचांचल्यमारोपयति यथावाप्रत्यग्भूतमपिमुखंमुकुरःपरागिवदर्शयतियथावासूक्ष्ममपिपुस्तका
क्षरंउपनेत्रमहिम्नास्थूलमिवभाति तद्वत्कूटस्थेदृङ्मात्रेसूक्ष्मेप्रतीचिद्वितीयेंदुतुल्येश्वरसृष्टदेहप्रतिमाद्वाराचंचलत्वदृश्यत्वस्थूलत्वाद्यारोपोयुज्यतएवेतिनास्माकंकिंचिदवद्यं यस्यत्वनादिःसत्यश्चसंसारस्तस्यैव
पूर्ववाद्युक्तोदोषोऽपरिहार्यः तस्मात्संसारकल्पिकायाअविद्यायाआत्मविद्ययानिवृत्तौसमूलस्यसंसारस्योच्छेदोऽवश्यंभावीतिविद्योत्पत्तयेशास्त्रमारंभणीयमितिसिद्धम् तत्रनानाविधान्दुरनुष्ठेयान्क्षुद्रफला
न्राजधर्मानापद्धर्मांश्चश्रुत्वाऽत्यंतमुद्विग्नःसर्वापन्निवारणमात्यंतिकश्रेयोहेतुंधर्मंजिज्ञासमानोराजायुधिष्ठिरउवाच धर्माःपितामहेनोक्ताराजधर्माश्रिताःशुभाःधर्माश्रमिणांश्रेष्ठंवक्तुमर्हसिपार्थिवेति पिताम
हेनेतिश्रैष्ठ्यंवात्सल्यंचसूचितं राजधर्माश्रिताराजधर्मागत्वेनोपस्थिताधर्माआपद्धर्माउक्ताः श्रेष्ठःप्रशस्यतमोमोक्षधर्मस्तं आश्रमिणामित्युक्तेर्गृहस्थादीनांसर्वेषामप्यत्राधिकारोदर्शितः तथाचयाज्ञवल्क्यः स
ह्याश्रमैर्विजिज्ञास्यःसमस्तैरेवमेवत्विति ॥१॥ कर्मज्ञानफलेविभजतिज्ञानेश्रैष्ठ्यंवक्तुं सर्वत्रेति सर्वत्राश्रमेषुधर्मोविहितोवेदेन अग्निहोत्रंजुहुयात्स्वर्गकामइत्यादिना अदृष्टफलःसइत्यर्थः सत्यप्रेत्यतपःफलम्
सतिसद्वस्तुनिविषयेतपआलोचनंश्रवणमनननिदिध्यासनात्मकंतस्यफलंसाक्षात्कारःसःअप्रेत्यमरणात्प्रागेवभवति ज्ञानंदृष्टफलमित्यर्थः ननुतर्हितपएवक्रियतांकिंधर्मेणेत्याशंक्याह बह्विति अयमर्थः
विविदिषंतियज्ञेनेत्यादिश्रुतेः अश्वेनजिगमिषतीतिवत्करणस्यधात्वर्थेनान्वयात् विद्यार्थत्वंकर्मणाम् यद्वा सन्प्रत्ययस्यप्राधान्यात्ज्ञानेच्छैवकर्मसाध्या यथोक्तम् प्रत्यग्विविदिषांबुद्धेःकर्माण्युत्पाद्यशु

Digitized by Google